

שימוש מושכל באופיואידים

השפעת הפעולות שנעשו במכבי על היקף השימוש באופיואידים והשוואת מגמות צריכה

ד"ר יוסי לומניצקי, ד"ר ענבל יפרח-דמארי, ד"ר יעל טופול, ג'ני וסטרמן-לנדס, ד"ר דניאל לנדסברגר

רקע

היקף השימוש הכללי באופיואידים הולך וגדל בעשורים האחרונים. תכשיר נפוץ בשימוש הינו מדבקות Fentanyl אשר לעתים מנוצל לרעה לאור העובדה שהחומר הפעיל ניתן למיצוי לשימוש לא רפואי. כחלק ממהלך כולל של הגברת השימוש המושכל באופיואידים הוחלט במכבי על החלפת מדבקות Fentanyl במדבקות Fentadol (תכשיר גנרי בפורמולציה שאינה מאפשרת שימוש לרעה), הטמעת תהליך אישור מקדים להתחלת טיפול ב-Fentanyl בחולים שאינם קשים, בקרת מיון במערכת הניפוקים והפצת הנחיות לגורמים המטפלים.

מטרות

השפעת הפעולות שנעשו במכבי על היקף השימוש באופיואידים והשוואת מגמות צריכה בין חולים אונקולוגיים ובין לא-אונקולוגיים

שיטות

- נשלפו ונבחנו נתוני צריכה של כלל האופיואידים בין השנים 2019 עד תחילת 2024, בדגש על היקף צריכה והתחלות טיפול
- נשלפו ונבחנו נתוני צריכה של 18 חודשים טרם הכללת Fentadol בקופה ו-18 חודשים לאחר הכללתו. פילוח הנתונים כלל גם השוואת נתוני הצריכה בין חולים אונקולוגיים ובין לא-אונקולוגיים

תוצאות

היקף השימוש הכולל באופיואידים ביחידות OME- Oral Morphine Equivalent ירד משנת 2020 ל-2023 בכ-32% במספר המטופלים וב-37% בחולים שאינם אונקולוגיים. בנוסף, צריכת האופיואידים הממוצעת למטופל לשנה ירדה ב-33%. מספר המטופלים הכולל כמו גם המטופלים לתקופה ממושכת באופיואידים (לפחות 4 חודשי רכישה בחציון צף) ירדו ב-10% בהשוואה לחציון קודם.

הכללת Fentadol הובילה לירידה של 17% במספר המטופלים ו-39% באריזות שנופקו, בהשוואה לתקופה דומה קודמת טרם הכללתה. הירידה המשמעותית התבטאה בעיקר בקבוצת הלא-אונקולוגיים (26%), לעומת עלייה של 3.5% במספר המטופלים האונקולוגיים, התואמת את קצב גידול האוכלוסייה בקופה.

בהתאם, חלה ירידה של 38% בהיקף הצריכה השנתי הממוצע למטופל בחולים לא-אונקולוגיים לעומת ירידה של 5% בלבד בקרב אונקולוגיים. בהשוואת נתוני רבעון ראשון של שנת 2023 לעומת תקופה דומה בתחילת 2024 זיהינו ירידה של 80% במספר התחלות טיפול במדבקות Fentanyl לחודש.

מסקנות

הפעולות שנעשו בארגון במטרה לקדם שימוש מושכל באופיואידים הובילו לירידה משמעותית בהיקף השימושים ובהם במספר המטופלים, מנה ממוצעת למטופל בשנה כמו גם מטופלים שמשתמשים באופיואידים תקופה שמעל 4 חודשים. תהליך אישור מקדים בקופה של Fentanyl והכללת התכשיר Fentadol שינו את מגמת השימושים בתרופה והובילו לירידה משמעותית בהיקף המטופלים החדשים, היקף המטופלים ובהיקף הצריכה השנתי. מסתמן שעיקר הצמצום בצריכה נובע מהפחתת שימוש בקרב צרכנים "כבדים", שלרוב מקושרים עם שימוש לרעה.

מהלך זה הנו חלק מתהליך רוחבי ברמה הלאומית בכלל ובמכבי בפרט שמטרתו מיגור שימוש לרעה באופיואידים, צמצום התמכרויות ושימוש מושכל בתכשירים אלה לשיכון כאב.

